

„Ideálom a költői-realista színház”

Interjú Huszti Péterrel sikerről, kudarcról, pályájáról

Huszti Péter (1944) Kossuth-díjas színművész a magyar és világirodalom számos jelentős főszerepét játszotta el eddigi pályája során, s a színpeszt mellett csaknem húsz éve rendez is. Több mint negyven filmben játszott eddig. Királyok az alagútban címmel 1986-ban könyve jelent meg, amelyben utazásait, színészársáiról való emlékeit írta meg. 1994 júliusától a Színház- és Filmművészeti Főiskola rektora, ilyen minőségében a legfiatalabb Európában.

— Ön nem művészcsaládból származik. Mi volt az a meghatározó élmény, ami a színház felé vonzott?

— A döntő fordulat a Rákóczi Gimnáziumban történt. Itt nagyszerű magyartanárom volt, Bodolay Géza, aki valósággal rajongott a színházért és az irodalomért. Gimnáziumi színjátzó csoportunk bemutatta a teljes Bánk bánt. A tanár úr alakította Tiborcot, én pedig a címszerepet. Ez egész életemre kiható élmény volt, s innen kezdve egyenes út vezetett a főiskolára.

— A tehetségen kívül mi szükséges ahhoz, hogy valaki jó színész legyen?

— A szerencse. Ez alatt azt értem: ha valaki bekerül a főiskolára, nem mindegy, hogy kik a tanárai és az évfolyamtársai, s ugyanígy meghatározó, hogy később milyen színházhoz szerződök, milyen rendezőkkel, írókkal találkozok. Ilyen tekintetben abszolút szerencsés vagyok. Kitűnő tanáraim voltak a főiskolán, elsősorban Várkonyi Zoltán, aztán Nádasy Kálmán, Ádám Ottó, Vámos László. Ugyanígy óriási dolog volt, hogy 1964-ben a Madách Színházhoz kerültem, amely fantasztikus társulattal rendelkezett, itt játszott Gábor Miklós, Ajtay Andor, Pécsi Sándor, Kiss Manyi, Domján Edit, Psota Irén, Mensáros László, Márkus László, Dajka Magit, Bessenyei Ferenc. Rendkívüli módon hatott művészi fejlődésemre Ádám Ottó, akivel az első perctől kezdve együtt dolgoztunk, egészen a nyugdíjba vonulásáig, s akinek rendezésében eljátszhattam a magyar és a világirodalom legszebb darabjait.

— Önt szinte pályafutásának kezdetétől elismerte a közönség és a szakma is. Hogyan hatott ez emberi és művészi fejlődésére?

— Nem tett nagyképvű vagy elégedetté, hanem még komolyabb, még elmélyültebb munkára karkalt. Hál'istennek naiv voltam, s csak később vettem észre, hogy sokan nem szerettek, irigyek rám, ami egyébként természetes. A társulat meghatározó színezei egyenrangú partnertípek fogadtak el, s mindez segített abban, hogy ne vegyem észre, később pedig ne görcsöljek bele abba, hogy miket mondanak vagy gondolnak rólam.

— Volt olyan darab, amit úgy váltal el, hogy nem hitt benne?

— Az ember nem vállal el olyan olcsó szerepeket, amikben nem hisz, nem játssza el a hitelét, a becsületét. Rossz darabokban játszottam, olya-

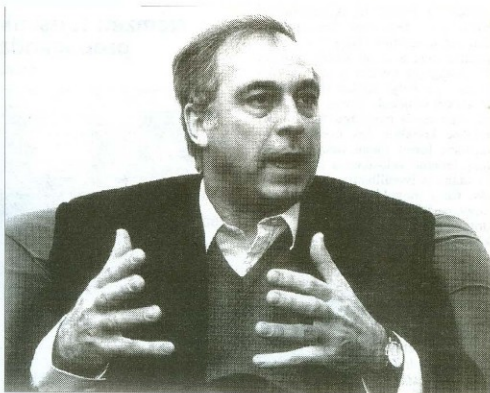
nokban is, akiknek nem volt sikere, de olyanban, amit szégyellnem kellett volna, soha. Ugyanez a helyzet a filmek esetében is: több filmszerepet adtam vissza művészi megfontolásból, mint amennyit eljátszottam.

— A Madách Színházról az utóbbi másfél évtizedben az az általános vélemény: bár többnyire telt ház előtt játszanak — talán elég utalni a Macskák fantasztikus sikerére —, de művésziileg nem fejlődtek, kommercializálódtak, s olvastam olyan kritikákat is, hogy a Madách színházi kövületnek tekinthető.

— Ez eleinte nagyon bántott bennünket. Egyébként a jelenlegi Madách Színház már régen nem az a színház, amit elkezdtek gyűlölni. Miért történt ez így? Nem tudom! Az biztos, hogy nem objektív a megítélésünk. Vannak kritikusok, akik harminc éve rosszat írnak a Madáchról. Kétségtelen, hogy a Madách Színház az utóbbi másfél évtizedben nem szereti a kritikát. Ami pedig a színházi kövületet illeti: tegnap este Molnár Ferenc Vörös malom című darabját játszottuk, amit december végén mutattunk be, s ami szintén rossz kritikát kapott. A színház tele volt fiatalokkal. Az előadás végén olyan tombolás volt, amit utóljára talán csak az Othellónál hallottam. Nincs bennem egy csöppnyi sértődöttség sem a rossz kritikák miatt, csak kérdézem: fiatalok mennek csoportosan kövületeket nézni? Egy dologért nehezelesek csak a kritikusokra. Az, hogy általuk kommersznek ítélt darabokat „levágják”, szívfűjő joga. De ugyanilyen felsőbbrendűséggel kezelik a magyar drámákat is, ami viszont már nagy baj. A kritikusoknak azt kellene mondaniuk: a magas művészet elvnek jegyében bizonyos dolgokat lesoptunk, mert kommerszek, de az új magyar darabokra odafigyelünk. Egyre nehezebb ugyanis hazai színműírók darabjait bemutatni, mivel a színházi veze-

„Ideálom a költői-realista színház”

Interjú Huszti Péterrel sikerről, kudarcról, pályájáról

tők remegnek attól, hogy esetleg nem lesz kasszasiker. Ha ez a szemlélet általánossá válik, akkor meg fog szűnni a magyar dráma.

— Ezek szerint az üzleti megfontolások egyre jobban hatnak a színházakra?

— Attól tartok, igen. Itt a pénz körül forog most már minden, s nem véletlen, hogy az olyan patinás színházakban, mint a Madách vagy a Víg, egyre több a musical, mert arra jön a közönség. Régen minden évben játszottunk egy *Csehovot*, ma viszont már sokkal ritkábban, mások lettek az igények.

— Milyen színház híve ön?

— Az én ideálom egy költői-realista színház, amelyben olyan darabokat mutatunk be, melyek történeti jók, átélhetőek, az emberek érdekesek. Az, hogy jók vagy rosszak, mindegy, Jágó tragédiájából ugyanúgy lehet okulni, mint Hamletéből. Legyen a színház sokszínű, engem nem zavar, ha az egyik este *Shakespeare-t* játszunk, a másikon pedig *Neil Simont*, a gond ott kezdődik, ha anyagi megfontolások miatt *Shakespeare*, *Csehov*, *Sütő András*, vagy a mai fiatal és középkorú magyar szerzők kiszorulnak a színházakból. Nem szabad, hogy a műsorcelepek uralják teljesen a színházakat.

— Egyszer ön azt nyilatkozta, sokféle szerepet játszott a színpadon, rosszat és jót, hívtallott és kételkedőt, mégis megmaradt gyarior, sokféle csendősséggel megvert embernek. Ezek szerint a színháznak nincs emberformáló ereje?

— Biztos hogy van, ebben feltétlenül hiszek. Az idézett nyilatkozatban csak azt akartam kifejezni, milyen jó lenne, ha az életben is olyan jól meg tudnánk oldani a problémáinkat, mint néha a színpadon. A szerepeimből én sokat tanultam, s ezeknek köszönhetően több bennem a bölcsesség, s kevesebb az indulat, mint fiatalabb ko-

romban, de végül is akármennyi bölcsesség gyűlik össze bennünk a szerepek által, csak azok maradunk, akik voltunk, egyszerű kis emberek, és azoknak is játszunk. Abban viszont feltétlenül hiszek, és sok ilyen tapasztalatom van, hogy az emberek este hétkor fáradtan és elgyötörten, rengeteg problémával a lelkükben bejönnek a színházba, de megvan az esély rá, hogy az előadás végén kicsit más lelkülettel távoznak. Az olyan színházban hiszek, ami segít az embereknek gondjaik megoldásában.

— Hogyan látja a színházak és a kultúra jelenlegi helyzetét Magyarországon?

— Azt hiszem, a legrosszabb pillanatban beszélünk erről, hiszen a kút fenekén vagyunk. Jelenleg csak a jövőről szabad beszélni. Nem tudom elhinni — persze notórius optimista vagyok, és ez ront a helyzeten —, hogy egy ilyen országban, mint a miénk, amelynek borzasztóan nehéz körülmények között, mindenféle elnyomás és szegénység ellenére kimagasló könyvkiadása, zenei és színházi élete, filmgyártása volt, éppen akkor omljon össze a kultúra, amikor elérjük azt, amit szeretünk volna, s mindent a pénz és az üzlet uraljon. A döntési helyzetben lévő illetékeseknek fel kell ismerniük azt, hogy ha elfelejtünk olvasni, ha elfelejtünk koncertekre és színházakba járni, s a megemelt könyv- és jegyárak mellett éppen azok nem juthatnak hozzá a kultúrához, akiknek a legnagyobb szükségük lenne erre, akkor lehet, hogy idővel majd anyagilag gazdag társadalom lesz itt, de elveszti azt a szellemi gazdagságát, ami mindig jellemezte ezt az országot, s aminek most és a jövőben is jellemeznie kellene.

— Ön ötvenéves korára lényegében mindent elért, amit egy színházi ember elérhet. Mi az, ami még inspirálja a művészi pályán?

— Az csak látszat, hogy mindent elértem volna. Most például, hogy a Vörös malomban végig énekelek, ez meglepetés számomra, a kollégák s a közönség számára is, hiszen korábban nem nagyon játszottam musicalben, az Egy szerelem három éjszakáját leszámítva. A színészet olyan hivatás, hogy nem érdemes azzal foglalkozni, mit csinálók most éppen. Ha jövőre kapok egy szerepet, akkor ugyanazzal a lelkesedéssel fogok készülni rá, mint azt a nagy elődeimről láttam. Az *Utazás a nénikémmel* című darabban például együtt játszom *Tolnay Klárral*, aki ugyanazzal az intenzitással próbálta a szerepét, mint egy első szerepére készülő főiskolás lány. A színházban az a gyönyörű, hogy mindig mindent elől kell kezdeni, és hiába a Kossuthdíj, az érett kor, s hiába hiszi a színész, hogy már mindent tud, mindig fel kell fedeznem azt az embert, akit játszani fogok, de magamat is. S ez a színészmesterség lényege.